

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, s-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Broom, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Stoep; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. H. Kuiper, s-Gravenhage; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, s-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, s-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, s-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Broekstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes

Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned-Indië f2.50 per jaar.

Advertentiën: 25 ct. p. regel — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Echo's van Gezag. IV. — Uit de Schrift: Van Cefas gezien. (1 Cor. 15:5) — Kerkelijk Leven: Synode-indrukken. XI. Andel. — Pop. Wetenschappelijke Schetsen: Schopping, Paradijsverhaal, Geslachtsregister. II. — Het Pol. en Soc. Leven: Het bevolkingsaangetak. (Stat.) — Literatuur en Kunst: Een nieuw kinderopzien. — Persoonlijk: — Boekbespreking. — Kerknieuws. — Advertentie.

BEHOEFTE AAN GEZAG.

IV.

Er zouden meer voorbeelden aan te halen zijn ten bewijze, dat het subjectivisme langzamerhand zijn hoogtepunt schijnt bereikt te hebben om plaats te maken voor een geestesstemming, die meer objectief is georiënteerd. Heel sterk laat Foerster, dien wij in deze artikelen reeks al eerder noemden, zich in dit opzicht uit. Terwijl hij erop wijst, dat de moderne mensch voor goed met alle autoriteit gebroken meent te hebben, waarschuwt hij tegen de onjuiste meening, alsof met het op zij zetten van alle autoriteit en traditie, tegelijk alle onwaar vooroordeel verdwijnen zou. Wanneer de mensch over de diepste levensproblemen werkelijk vrij, d.i. „vrij van storende invloeden“, wil leeren denken, dan moet hij zich uit eigen beperktheid losmaken, want wie werkelijk weet wat vrijheid is, zal niets anders begeeren dan gebonden te zijn daar, waar ongebondenheid hem en anderen in gevaar zou brengen. Foerster, die hier vooral als opvoeder redeneert, acht dan ook voor onze tijd meer dan ooit noodig een autoriteitspedagogiek, die in de taal van vrijheid en persoonlijk leven gehoorzaamheid van ons vraagt. Deze autoriteit zoekt hij dan bij „die groten Seelen aller Zeiten“ en ten slotte bij Jezus Christus, in wien bij uitnemendheid het gezag verpersoonlijkt is. Met grooten ernst wijst hij op de bijna onherstelbare schade, die een steeds algemeener leken met het positieve Christendom teweeggebracht heeft, om er dan met kracht op aan te dringen, dat dit Christendom weer de leidende macht in het leven zal worden. Het christelijk levensideaal moet zijn invloed op de menschen oefenen door het bezielend voorbeeld van heiligen, monniken en priesters. De eigenlijke handhafter der christelijke autoriteit is echter de kerk, die niet alleen in geloofszaken, maar ook op wetenschappelijk en sociaal terrein haar gezaghebbend woord heeft te spreken.¹⁾

In de verdere uitwerking van deze gedachte is er veel in Foersters beschouwingen, dat wij niet anders dan onder groote reserve zouden kunnen aanvaarden. Eenzijds zijn zij hier en daar nogal Rooms getint, terwijl anderzijds Foersters afkomst uit den kring, waar de autonome moraal wordt gehuldigd, hem, zij het onbewust, nog wel eens parten speelt. Maar voor ons blijft van belang, dat een man als hij, die de geestelijke ellende van onze tijd in veel opzichten zoo raak weet te teekenen, als het geneesmiddel bij uitnemendheid wijst op de noodzakelijkheid van een gehoorzaam buigen voor traditie en gezag. Daar blijkt al dadelijk uit, dat de gereformeerde levenshouding, die in dit buigen altijd haar kracht gezocht heeft, zelfs uit een algemeen cultureel oogpunt bezien, waarlijk nog zoo dwaas niet is.

Maar voorts kan het wel eens zijn niet hebben, dat een buitenstaander ons aan onzen rijkdom herinnert. Men wordt van zekere zijde niet moede van te waarschuwen tegen allerlei gevaren, waardoor men de gezonde ontwikkeling van het positief christelijke leven bedreigd acht. Vooral in traditionalisme, confessionalisme en farizeïsme meenen velen niet kleine, maar groote vossen te zien, die den wijngaard des Heeren bederven. Er is inderdaad — ieder die gereformeerd denkt en voelt zal dat volmondig toegeven — van dit schadelijk gedierde kwaad genoeg te zeggen. Het traditionalisme, dat zweert bij wat van de vaders overgeleverd is en die overlevering zonder meer aanvaardt, is de dood voor alle waarachtig persoonlijke overtuiging. „Was du ererb von deinen Vätern hast, erwirb es um es zu besitzen“, in dit bekende woord van Goethe schuilt diepe zin. Zonder eigen zielswerkzaamheid tot de geestelijke nalatenschap van onze voorgelachten in te gaan, dat verraadt een gemakzucht en een wel vroom schijnende, maar in het

wezen der zaak zondige onverschilligheid, waarvan geen kracht uitgaat hoegenaamd.

En insgelijks zijn wij niet blind voor het euvel van het confessionalisme, insover dit leeft in den waan, alsof voor alle volgende tijden door onze drie Formulieren van Eenigheid het laatste woord reeds gesproken was. Zulk een standpunt mag de Grieksch-orthodoxe kerk innemen, die eens en voor goed haar uitspraken in geloofszaken heeft vastgelegd en van geen nadere uitwerking daarvan weten wil — gereformeerd is het zeker niet. Dat leidt tot een versteening en verstarring, waarbij alle persoonlijke geloofsbezieling tot stervens toe moet verwijnen.

En eindelijk zal zeker ook het farizeïsme wel bij niemand onzer een goed woord vinden. Wanneer de gods-vrucht des harten gestold is tot louter vormendienst, die stipt zich houdt aan het naleven van de bestaande inzettingen en gebruiken, maar zonder dat het hart erin klopt, daar treedt een toestand in van onwaarachtigheid en valsehen schijn, waarvan ieder ernstig mensch zich met weersin afwendt.

Maar hoezeer wij met hen, die tegen deze gevaren zoo ernstig den vinger ophieven, mee kunnen gaan, wanneer zij ons op het hart binden, dat wij daartegen niet genoeg op onze hoede kunnen zijn, wij wenschen toch ook anderszits niet in het uiterste te vervallen van met het badwater het kind weg te werpen.

Dat men ten opzichte van dit laatste altijd even voorzichtig is, zou ik, om het nu maar eens zacht uit te drukken, niet durven zeggen.

Er wordt nog wel eens een en ander als traditionalisme gebrandmerkt dat dien naam volstrekt niet verdient. Want traditionalisme is niet: die geesteshouding, die begint met vol belangstelling kennis te nemen van hetgeen de wijsheid der vaderen ons heeft nagelaten. Traditionalisme is niet: die gepaste bescheidenheid, die luistert naar de stem van het voorgeslacht en zich daardoor, zij het niet blindelings, maar met oordeel des onderscheids laat onderwijzen. Traditionalisme is niet: die eenvoud, die gaarne van de lessen der historie profiteert met het oog ook op de vraagstukken van het heden.

En zoo is ook lang niet alles confessionalisme, wat men wel eens als zoodanig aandient. Wie zijn belijdenis eert als weergave van de waarheid, die God door zijn Woord en onder de leiding van zijn Geest aan zijn kerk heeft leeren kennen en door haar doet uitspreken, is zeker geen confessionalist. Wie, vooropstellend, dat zij natuurlijk steeds appellabel blijft aan het Woord des Heeren zelf, niettemin aan zijn belijdenis zeker betrekkelijk gezag toekent, omdat zij summierlijk aangeeft wat ons God bevolen heeft te gelooven, is geen confessionalist. Wie, toegevend dat uitbouw wenschelijk, ja noodzakelijk kan zijn met het oog op de problemen waarvoor deze tijd ons plaatst, niettemin weigert, voet te geven aan de gedachte, alsof onze belijdenis als zoodanig verouderd en uit den tijd zou zijn, is daarom allerminst nog een confessionalist.

En ten slotte wordt — Dr Schilder heeft daar terecht de aandacht op gevestigd — wel eens ietwat lichtvaardig omgesprongen met den bozen naam farizeïsme. Sommigen zijn al heel gauw geneigd, dit funeste kwaad daar te signaleren waar de christelijke zede een zeker vaststaand gebruik, zich uitend in bepaalde vormen, heeft geschapen. Dat dergelijke gewoonten, aan regelen gebonden, ongeestelijke vormelijkheid in de hand kunnen werken, dat weet ieder wel. Maar wie zijn geregelde kerkgang kent, zijn geregelde gebedstijden afzondert, zijn geregelde uren voor het lezen der Schrift vastgesteld heeft en dezen regel niet onderbreekt, ook al zou de momentele zielsgesteldheid daartoe wel eens kunnen verleiden, is daarom toch geen farizeër? Jezus ging ook ter synagoge op gelijk zijn gewoonte was. En de paedagogiek leert ons, welk een belangrijke plaats de gewoening in de opvoeding inneemt.

Dit onophoudelijk en dikwijls wel heel eenzijdig vermaan tegen traditionalisme, confessionalisme en farizeïsme begint op den duur dan ook iets bedenkelijks te krijgen. Men bedoelt 't misschien niet zoo, maar het kweekt onwillekeurig in veler ziel zeker verzet tegen traditie, confessie en vorm als zoodanig.

En dat zijn juist de krachten, die iemand als Foerster, toch zeker wel een onverdacht getuige, onmisbaar acht tot genezing van de geestelijke krankheid van het moderne leven.

T. FERWERDA.

UIT DE SCHRIFT.

Van Cefas gezien.

1 Cor. 15:5.

Als eerste getuige van Jezus' lichamelijke verrijzenis uit de dooden noemt Paulus in 1 Cor. 15 Cefas. Cefas nu is Petrus, de rotsman.

Zijn getuigenis is van buitengewone kracht. Hij had zich ten einde toe tegen den lijdensweg van Jezus verzet.

„Heere, dat zal U geenszins geschieden“ was zijn voortvarend en voorbarig woord van verzet geweest toen Jezus Zijn discipelen op Zijn lijden en heengaan voorbereidde.

Ten slotte was het er toch toe gekomen. En toen was ook Petrus onder de vluchtende schapen.

Waarheen? Wie zal het zeggen?

In de eenzaamheid weened of ver van het menschengevoel dwalend? In ieder geval diep ongelukkig en bijna der wanhoop ten prooi.

Aan den morgen der verrijzenis echter had Jezus Zijn jonger opgezocht.

Wat Hij met hem besprak en hoe deze verschijning in bijzonderheden verliep, is ons niet openbaar.

Laten we er dan ook niet over fantaseeren.

Gissen doet missen.

Het is blijkbaar een ontmoeting geweest van zoo intiem aard, dat ze voor het oog van derden moest omsluit worden.

Wel kunnen we ons voorstellen, dat Jezus met Zijn dolenden discipel heel wat te verhandelen had.

De verlooening in den nacht van de gevangenneming gaf alleen reeds stof genoeg.

Maar hoe de hemelsche medicijnmeester dat kwaad heeft geheeld, is ons verborgen gehouden.

Zielzorg is zoo persoonlijk en zoo intiem, althans in de meeste gevallen, dat ze alleen onder vier oogen ten volle tot haar recht kan komen.

Op de markt des levens is de plaats niet voor het blootleggen onzer innerlijke zielbewegingen.

Zoo zocht Jezus Zijn geliefden discipel als trouwe zielherder in het verborgen op en sprak met hem alleen.

Dat zal een diepen indruk op zijn ziel hebben gemaakt.

Die verschijning van zijn weer levenden Heiland gaf op eenmaal een ommekeer in zijn geestelijk leven.

Zijn droefheid werd veranderd in een rei.

Hij heeft er niet van kunnen zwijgen, dat hij zijn Heiland had weergevonden en dat deze hem verschenen was na Zijn opstanding.

En van mond tot mond ging de mare; de Heere is waarlijk opgestaan en is van Simon gezien.

Geen wonder, dat deze apostel, die in den kring der jongeren zoo groot aanzien genoot, door Paulus als de eerste getuige van Jezus' opstanding wordt genoemd.

Uit Petrus' brieven blijkt bovendien, vooral uit zijn eersten brief, dat hij aan de verrijzenis van zijn Zaligmaker de levende hope dankt op een rijk van heerlijkheid.

Wedergeboren tot een levende hope door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden, zoo roemt en jubelt hij reeds in den aanvang van zijn eersten brief uit de volheid van zijn gemoed.

Petrus was door heel zijn aanleg man der hope. Hij leefde gaarne in de toekomst.

Dat gaf hem ook zijn vurigheid van geest.

Het lijden en sterven van zijn Meester had dit gelouterd.

En de opstanding had aan die toekomstverwachting een gansch nieuwen inhoud gegeven.

Van nu aan haakte zijn ziel naar de openbaring van Gods heerlijkheid.

Dat had Paschen gedaan.

In de verborgenheid der eenzaamheid had hij in het oog van zijn verheerlijkten Zaligmaker geschouwd.

¹⁾ Vgl. Dr J. Eijkman, „F. W. Foerster als zedelijk opvoeder“, pag. 17 v.v.